

היסטוריה

3 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים:

חלק בחירה – בחלק זה שמונה נושאים, ועליך לבחור בשניים מהם.

בכל נושא שני פרקים, ועליך לענות על שתי שאלות:

שאלה אחת מהפרק הראשון – 20 נקודות

שאלה אחת מהפרק השני – 13 נקודות

סה"כ לנושא – 33 נקודות

חלק חובה – החלק ההיסטוריוגרפי.

בחלק זה עליך לענות על שתיים משלוש שאלות; לכל שאלה – 17 נקודות.

(חלק הבחירה – 66 נקודות, חלק החובה – 34 נקודות; סה"כ – 100 נקודות)

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם יענה על שלוש שאלות סך הכול.

בחלק הבחירה יש לענות על שתי שאלות: אחת משתי השאלות הראשונות בכל אחד משני הנושאים

שלמד התלמיד (33 נקודות לכל שאלה; סה"כ – 66 נקודות), ובחלק החובה יש לענות על שאלה

אחת מתוך שלוש.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).

רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

בשאלון זה שמונה נושאים (1-8). בחר בשני הנושאים שלמדת, וענה על ארבע שאלות סך הכול, לפי ההוראות.

נושא 1 — הפעילות הציונית בארצות האסלאם בימי מלחמת העולם השנייה, והעליות הגדולות מארצות האסלאם בשנים 1948-1967

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 1-2 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 3-4 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 1-2. (20 נקודות)

1. עליית יהודי לוב

א. במהלך מלחמת העולם השנייה פגשו יהודי לוב חיילים יהודים מארץ-ישראל.

הצג את השתלשלות האירועים שהובילה למפגשים אלה.

הצג אחת מן הדרכים שבהן סייעו החיילים לקהילה היהודית בלוב.

(9 נקודות)

ב. לפניך קטע מעדותו של חייל מארץ-ישראל שהגיע ללוב במהלך מלחמת העולם השנייה. קרא

אותו, וענה על השאלה שאחריו.

לכשהופעתי ברחוב היהודים הקיפוני המוני אנשים. היהודים הבחינו על המכונית במגן-
דוד, נתרגשו ורצו לנשק ממש את ידי. [...] לאחר הסעודה באו לבית המוני יהודים... ואני
יושב במרכז ומספר להם על הארץ ומצית חלום בלבם... סיפרתי להם על משקיה של הארץ,
על חג הביכורים, על יישוב "חומה ומגדל" וכו'.

(ח' סעדון ו' רפל (עורכים), במחתרת מארצות האסלאם, עמ' 55-56)

בקטע מתואר מפגש בין חייל יהודי מארץ-ישראל ובין יהודים מלוב. הסבר על פי הקטע את

התרומה של מפגשים אלה לעליית יהודי לוב לארץ.

על פי מה שלמדת, הצג שני גורמים אחרים לעליית יהודי לוב לארץ-ישראל לאחר מלחמת

העולם השנייה. (11 נקודות)

2. העלייה ממצרים

- א. לפניך קטע העוסק במצבם של יהודי מצרים בשנת 1954. קרא אותו, וענה על השאלות שאחריו.

חל שיפור בהרגשת הביטחון של היהודים מאז הורד [המלך] פארוק מסיסאו. אנשי המשטר החדש אינם רודים ביהודים ואינם רודפים אותם. ההרגשה הכללית היא כי חבורת הקצינים [החופשיים] העומדים בשלטון הם בעלי רצון טוב, אך לקויים מבחינת כישרון הביצוע... רוב יהודי מצרים מכינים עצמם להגירה בדרך זו או אחרת. אין איש מהם סבור שיוכל להתקיים במדינה זו לאורך ימים, אך תנועת הגירה זו אינה מכוונת לישראל. רבים מבקשים לעצמם דרך לעקור לאוסטרליה, או להסדר בצרפת, באיטליה ובמדינות אחרות במערב אירופה. בעוכרי העלייה לארץ [היו] השמועות על קשיי ההיאחזות בה והמכתבים המגיעים מכמה יוצאי מצרים שעלו לישראל אשר לא עמדו בתנאים הקשים וסופם שהיגרו לארצות אחרות.

(מכתב מיעקב צור אל גדעון רפאל. בתוך: ח' סעדון, בגלוי ובסתור, עמ' 134)

- על פי מה שלמדת, הצג את הגורמים לעליית יהודי מצרים לארץ-ישראל בשנים 1953-1954. על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר מדוע רבים מיהודי מצרים החליטו שלא לעלות לארץ-ישראל. (11 נקודות)
- ב. הסבר את הגורמים להגירה של יהודי מצרים בעקבות מלחמת סיני (1956). הצג את דרכי הפעולה של שניים מן הגופים שסייעו ליהודים לצאת ממצרים בתקופה זו. (9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 3-4. (13 נקודות)

3. הסבר שני שיקולים בהחלטת המוסדות הציוניים לתמוך בגישת ה"רזרבוואר" (המאגר) בנוגע להעלאת יהודים לארץ-ישראל במהלך מלחמת העולם השנייה. הבא דוגמה לפעילות ציונית שנבעה מגישה זו.
4. הצג את המדיניות של ממשלת ישראל והמוסדות הציוניים בסוגיה של העלאת יהודי תימן בשנים 1948-1950. הסבר את הסיבות לשינוי שחל בעמדת השלטון בתימן בשנת 1949 בנוגע לעליית היהודים למדינת ישראל.

נושא 2 — "מעיל תשבץ": מפגש התרבויות בין יהדות לאסלאם בימי הביניים

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 5-6 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 7-8 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 5-6. (20 נקודות)

5. היחסים בין מוסלמים ליהודים בימי הביניים

א. הסבר את החשיבות של הסכם חַדִּיבְיָה ושל חוזה מִקְנָא ליחסים בין מוסלמים ליהודים.

הצג עוד מקור השפעה על מעמד המשפטי של מיעוטים דתיים בעולם האסלאם.

(10 נקודות)

ב. הצג את המטרות של "תנאי עומר".

הסבר כיצד מטרות אלה באות לידי ביטוי בסעיפי המסמך.

(10 נקודות)

6. כיבושי האסלאם וההשלכות של כיבושים אלה

א. הצג את המניעים לכיבושי האסלאם במאה השביעית. מה היו הגורמים שסייעו

להצלחת הכיבושים? (10 נקודות)

ב. בעקבות כיבושי האסלאם קרא המרכז היהודי בבבל להכיר בעליונותו על המרכז

בארץ ישראל. הסבר מדוע.

הצג שתי דוגמאות שבהן בא לידי ביטוי המאבק בין המרכזים האלה.

(10 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 7-8. (13 נקודות)

7. מדוע היה העיסוק במסחר נפוץ בקרב יהודים בארצות האסלאם בימי הביניים? הסבר שתי סיבות.

הצג מאפיין אחד שייחד את הסחורות שיהודים לא סחרו בהן.

8. הסבר מדוע בארצות האסלאם בימי הביניים כתבו היהודים שירה בשפה העברית,

ובשפה הערבית כתבו פרוזה וחיבורים בתחום המדע.

הצג את הנימוקים של אלה שהעדיפו שגם הפרוזה והחיבורים בתחום המדע יכתבו בעברית.

נושא 3 — קהילת יהודי קרקוב

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 9-10 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 11-12 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 9-10. (20 נקודות)

9. גטו קרקוב בתקופת הפתרון הסופי

א. לפניך קטע מזיכרונותיו של שמואל רוטברד, שהיה ילד בגטו קרקוב. קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

כולם ציפו לאקציה וידעו שהיא בוא תבוא, שאין מנוס ממנה. ככל שנקפו הימים גבר המתח בהצרות ובבתים דחוסי האדם.

הגרמנים, כדרכם, בסיוע אנשי המשטרה היהודית ומשפתי הפעולה, הפיצו שמועות על כך ששוב גדלה הצפיפות בגטו לממדים בלתי סבירים, ונוצר עודף אנשים שאין בהם כל תועלת. [...] כל אלה שחסרו אישורי עבודה, אך בעיקר הילדים, הזקנים והחולים, היו הראשונים שהגירוש והשילוח ציפו להם. רוב האנשים לא השלו את עצמם. הם ידעו היטב שגורלם עומד להיחרץ בקרוב.

בערבים, בשוכו של האב מהעבודה, שוחחו ביניהם לא אחת הוריו של מוליק, האם כדאי להבריח אותו אל מחוץ לגטו, למשפחתו של יזיק גרוצקי. יזיק, ידיד פולני של המשפחה עוד מלפני המלחמה, [...] הסכים לקחת את מוליק אליו עד יעבור זעם, אם תבוא השעה ויתעורר הצורך. שבועות אחדים לפני האקציה הגדולה, האחרונה [במרס 1943], הספיק כבר מוליק לשהות שבועות אחדים אצל משפחת גרוצקי, אך לשמחתו, שב מיד אחריה אל המשפחה שבגטו.

(ש' רוטברד, פרשים ירוקים, עמ' 29-30)

על פי מה שלמדת, הצג את ההחמרה שחלה במצבם של היהודים בגטו קרקוב לאחר האקציה של אוקטובר 1942.

לפי הקטע, הסבר את הדילמה שהייתה למשפחות בגטו.

(9 נקודות)

ב. בתקופת "הפתרון הסופי" החלו להסתנן להנהגת הגטו ידיעות על השמדת היהודים,

והיודנרט החליט לשתף את יושבי הגטו בידיעות שהגיעו אליו.

הצג את הדרכים שבהן הגיע המידע לגטו.

לדעתך, האם המידע בדבר ההשמדה הועיל ליהודי הגטו? בסס את תשובתך על עובדות

היסטוריות.

(11 נקודות)

10 . פעילות המחתרת וחיסול הגטו

א. לפניך קטעים מכתבה שפורסמה בעיתון "הארץ" ב־18 בספטמבר 2015, לאחר טקס חנוכת רחוב בנתניה על שם המחתרת "החלוץ הלוחם". בכתבה מובאת עדותו של יהודה מימון (פולדק וסרמן), חבר המחתרת. קרא את הקטעים, וענה על השאלה שאחריהם.

בסוף החודש שעבר, 73 שנה אחרי שקמה המחתרת, התאספו מוקירי זכרם של דרנגור ואנשי "החלוץ הלוחם". הם באו לנתניה כדי להשתתף בטקס חנוכת הרחוב הראשון בארץ שנקרא על שם הארגון. בכך הם סימנו הצלחה נוספת במאמצייהם להנציח את פועלם. "אנו היינו הראשונים שפעלנו באירופה. האם אתם יכולים לתאר לעצמכם את עוז הנפש הנדרש לאדם באותם הימים?" [...] אמר יהודה מימון, בן 91, אחד מחברי הארגון המעטים ששרדו בשואה ועודם חיים.

"באותם הימים של ציד והרג יהודים הייתה זו גבורה עילאית", הוסיף. "ראוי שכל נער יהודי ידע על קיומם של אנשים אלה. את כבוד האדם אי־אפשר לשבור. זו צריכה להיות המורשת."

[...]

ב־22 בדצמבר [1942], יומיים לפני חג המולד, יצאה לדרך הפעולה הגדולה ביותר של הארגון. באותם הימים הייתה קרקוב, בירת ה"גנרלגוברנמן", [...] מלאה באנשי צבא גרמנים שבילו בה את חופשת החג. אנשי "החלוץ הלוחם" תקפו את בית הקפה "ציגנרייה" במרכז העיר, שהיה חביב על הגרמנים, ברימוני יד ובקבוקי מולוטוב תוצרת בית. הגרמנים דיווחו על עשרים הרוגים.

[...]

מימון, שנקרא אז פולדק וסרמן, השתתף אף הוא בפעולה. "אנשינו יצאו באותו ערב עם חיוך, זה היה היום המאושר בכל תקופת המלחמה", אמר. "ידענו שאנחנו צודקים במעשינו וכי רק בפעולה מזוינת, שתעלה בחיינו, נוכל להראות לעולם המולזל בחיי היהודים כי אנחנו לא שכחנו מה זה כבוד. כבוד יהודי."

(עופר אדרת, "להילחם בשביל שלוש שורות בהיסטוריה", הארץ, 18/9/15)

על פי הקטעים ועל פי מה שלמדת, הצג את הייחודיות של פעילות המחתרת של גטו קרקוב. אפשר לטעון, שפעילות המחתרת של גטו קרקוב לא התפרסמה בגלל אופייה המיוחד.

הסבר. (11 נקודות)

ב. הצג שני הבדלים ושתי נקודות דמיון בין האקציות הראשונות (ביוני ובאוקטובר 1942) ובין האקציה של מרס 1943 בגטו קרקוב. (9 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 11-12. (13 נקודות)

11. הצג את הנסיבות שהובילו להקמה של "גוש המיעוטים". הסבר את השפעת "גוש המיעוטים" על הפוליטיקה בפולין בתקופה שבין שתי מלחמות העולם.
12. מדוע הגטו בקרקוב הוקם מאוחר יחסית לגטאות אחרים? הצג את הסיבות להתנגדות של האוכלוסייה הפולנית להקמת הגטו ברובע פודגוז'ה.

נושא 4 — מלחמת העצמאות

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 13-14 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 15-16 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 13-14. (20 נקודות)

13. היישוב ערב הקמת המדינה

- א. הסבר כיצד הביצוע של תכנית ד' שיפר את מצבו של היישוב היהודי בשלושה תחומים: המדיני, הצבאי והכלכלי. (9 נקודות)
- ב. לפניך קטעים מדברי דוד בן גוריון בישיבת מנהלת העם ב־12 במאי 1948. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

הזמן בוער. הוא בוער משני טעמים: א. מפני סכנת הפלישה שיכולה להיות בכל רגע. יכול להיות שבמידה ידועה היא כבר החלה [...] ב. מפני התאריך של 14 במאי. בוויין הקדים את התאריך, וביום שישי בבוקר מוכרח לבוא משהו.

[...]

כאשר מדברים על שביתת נשק [...] הם יקבלו בינתיים נשק מאנגליה [...] והם יקנו נשק ממקורות אחרים. אם אפילו יהיה אֶמְבֶּרְגוֹ [חרם על ייצוא נשק] מאמריקה, הם יקנו נשק במקומות אחרים.

[...] הם יסדרו את כוחותיהם, כי איש לא יתערב במדינות עצמאיות, ואנחנו נהייה כבולים.

(מעובד על פי: ק' אביאלי-טביביאן, עידן האימה והתקווה, עמ' 316)

על פי הקטע ועל פי מה שלמדת, הסבר את החששות שביטא בן גוריון בישיבת מנהלת העם. כיצד הקמת המדינה הייתה יכולה להפיג את החששות האלה?
(11 נקודות)

14. בעיית הפליטים הפלסטינים והסיבות להיווצרותה

א. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו:

המפנה במהלכים הצבאיים ובאופי הלחימה, שהחל עם מבצע "נחשון", לא איחר להשפיע על התנהגותה של האוכלוסייה האזרחית הערבית. בלחץ הקרבות ובהיעדר הנהגה התפוררה החברה הפלסטינית כבר מתחילת המלחמה. בחודשים אפריל ומאי 1948 הייתה ההתפוררות להתמוטטות. התעצמות הקרבות החישה את תהליך הקריסה והביאה לבריחה המונית מאזורי החיכוך עם היהודים אל מרכזי האוכלוסייה הערבית בפנים הארץ או אל הארצות השכנות. (י' גלבר, קוממיות ונכבה, עמ' 152)

על פי הקטע, הסבר את הסיבות לעזיבת הערבים. הצג עוד סיבה לעזיבתם, שאינה על פי הקטע. (9 נקודות)

ב. הצג את החלטה 194 של האו"ם בסוגיית הפליטים הפלסטינים. הסבר מדוע דחו מדינות ערב החלטה זו, ומדוע דחתה אותה מדינת ישראל. (11 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 15-16. (13 נקודות)

15. המציאות הצבאית בגזרת ירושלים קבעה את גורלה המדיני של העיר במלחמת העצמאות ואחריה. הסבר קביעה זו. בסס את תשובתך על עובדות היסטוריות.

16. בהיסטוריוגרפיה הציונית ניתן למלחמת העצמאות כינויים אחדים, ביניהם מלחמת השחרור ומלחמת הקוממיות. הצג טיעון אחד בעד השימוש בכל אחד מן הכינויים (סך הכול – שני טיעונים). הסבר מדוע כל אחד מן הכינויים אינו מדויק מבחינה היסטורית.

נושא 5 — אל מול עולם חדש: לבטים ומגמות בעידן האמנציפציה

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 17-18 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 19-20 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 17-18. (20 נקודות)

17. התמורות ביחס של החברה האירופית ליהודים

- א. הצג את המעמד המדיני של היהודים בארצות הנצרות בתקופה שקדמה לאמנציפציה. הסבר כיצד שניים מן הרעיונות של ההשכלה באירופה הביאו לשינוי מעמד זה. (11 נקודות)
- ב. לפניך מטבע שהוטבע בשנת 1782, לרגל פרסום "כתב הסובלנות" מטעם הקיסר יוזף השני. עיין בו, וענה על השאלות שאחריו.

בתמונה מימין: דמויות של יהודי, קתולי ופרוטסטנטי ניצבים מתחת לנשר, סמל הקיסרות האוסטררו-הונגרית.
בתמונה משמאל: דיוקנו של הקיסר יוזף השני והכתובת "הסובלנות שולטת".

התמונה באדיבות מוזיאון ישראל

הצג שניים מן הדרכים העיקריים ב"כתב הסובלנות" שפרסם הקיסר יוזף השני.
הסבר כיצד הרעיונות המובעים ב"כתב הסובלנות" באים לידי ביטוי במטבע.

(9 נקודות)

18. מאמציפציה של היהודים ללאומיות יהודית

- א. הצג את הגורמים להתעוררות הלאומיות היהודית בשלהי המאה התשע-עשרה. הסבר מה עיכב את התעוררותה בהשוואה להתעוררות הלאומיות של עמים אחרים באירופה. (9 נקודות)
- ב. לפניך קטע מדבריו של ה' נאוד, ממתנגדי האמנציפציה. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

אם המדינה הגרמנית היא ההתגלמות של העם הגרמני, הרי היהודים הגרים בגרמניה שייכים כל כך מעט למדינה הגרמנית כמו תולעת המעיים לאישיותו של החולה. הם רק יהודים דוברי גרמנית ולא גרמנים יהודים. [...]

הדם היהודי וההכרה היהודית נעשו לבלתי נפרדים ועלינו לראות ביהדות לא דת בלבד, אלא גם יחידה גזעית. יכולתו של העם הגרמני לגרום להתבוללות היהודים היא מפוקפקת. (ה' נאוד, "היהודים והמדינה הגרמנית, 1861", מצוטט בתוך: ע', אטקס (עורך). אל מול עולם חדש, עמ' 237)

- על פי הקטע, הסבר את הגורם לאנטישמיות.
- על פי מה שלמדת, הצג את ההסבר שהציע פינסקר לצמיחת האנטישמיות, ואת הפתרון שהוא הציע לבעיית האנטישמיות. (11 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 19-20. (13 נקודות)

19. הסבר מדוע חשב משה מנדלסון שהיהודים צריכים לשמור על הדת היהודית. מדוע בכל זאת גרמה תנועת ההשכלה בגרמניה להיטמעות היהודים בחברה הסובבת?
20. תהליכי החילון ורעיונות ההשכלה השפיעו אחרת על היהודים בארצות האסלאם ועל יהודי אשכנז. הסבר מדוע.
- הצג שתי דוגמאות לפסיקות של רבנים מארצות האסלאם הממחישות את גישתם למודרנה.

נושא 6 — תולדות ארצות־הברית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 21-22 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 23-24 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 21-22. (20 נקודות)

21. הקפיטליזם האמריקני בסוף המאה התשע־עשרה ובראשית המאה העשרים

א. לפניך קטע מביקורת על הספר "כמעין המתגבר" של איין ראנד. הספר נכתב על החברה האמריקנית בשנות העשרים של המאה העשרים. קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

לדידה של ראנד, העולם הוא מקום פשוט [...] משפחת האדם נחלקת אצלה לשני סוגים בלבד: בצד אחד ישנם יחידי סגולה חופשיים מכל אויב ובצד האחר כל השאר: מי שמבטלים את עצמיותם ועצמאותם תמורת נזיד עדשים של נורמות חברתיות, מוסר, ערכים, פרנסה [...] משנתה הפוליטית של ראנד דגלה בקפיטליזם במתכונתו הקיצונית; צורת המשטר המוסרית ביותר, המכבדת את חירותו של אדם לשלוט בגורלו וברכושו על פי מאווייו האגואיסטיים בעליל. בניגוד לגישתה של מדינת הרווחה, שלפיה אסור לנו להעניש את הלא מוצלחים. הם פשוט חסרי מזל ומוכי גורל, ולמעשה ראויים לפיצוי, ראנד גורסת כי רחמיה של החברה על הנחשלים הם אנטי־מוסריים ונוגדים את הצדק הטבעי. רחמים פירושים הכרה בזכותו של אדם אחר למוצריך, קניינך או זמנך, על יסוד צרכיו ומסכנותו. רחמים פירושים שמן הראוי לקחת ממי שהצליח, לאחר מאמצים ומאבק, ולמסור את מוצריו לחדלי אישים, שלא מצליחים לדאוג לעצמם. מבחינה זו רחמים הם שוד לכל דבר, כשאת כלי הנשק מחליפים רגשי האשם.

(א' ריקין, "כמעין המתגבר": בזכות הקפיטליזם הטהור", הארץ, 15/8/12)

הצג את ערכי הקפיטליזם בחברה האמריקנית שבאים לידי ביטוי בקטע.

על פי מה שלמדת, הסבר את הביקורת שהובעה על ערכי הקפיטליזם בראשית המאה העשרים.

(11 נקודות)

ב. הצג את האידאולוגיה של התנועה הפרוגרסיבית. הבא שלוש דוגמאות לחוקים או לתיקונים

בחוקה שבהם באה לידי ביטוי האידאולוגיה של התנועה הפרוגרסיבית.

(9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 23-24. (13 נקודות)

23. הצג שני מניעים להגירה למושבות באמריקה הצפונית במאות השבע־עשרה והשמונה־עשרה.

הסבר את התהליך שבאמצעותו התגבשו המהגרים לחברה חדשה.

24. האבות המייסדים של ארצות־הברית שאפו לכונן ממשל חזק ויציב, אך לא עריץ ומושחת.

הבע דעתך, האם מבנה השלטון הפדרלי בארצות־הברית מְמַמֵּש את שאיפתם של האבות

המייסדים? הדגם.

נושא 7 — יפן המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 25-26 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 27-28 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 25-26. (20 נקודות)

25. ההתמודדות של יפן עם חדירת התרבות המערבית

א. הסבר מדוע לא התפתחה ביפן תנועת התנגדות לתרבות המערב.

הצג שלושה שינויים בתרבות הגוף ביפן בעקבות ההתמערבות.

(11 נקודות)

ב. הסבר מדוע טיפח המשטר ביפן את דת השינטו. הצג שלושה צעדים שננקטו כדי לטפח

אותה. (9 נקודות)

26. מלחמת רוסיה-יפן

א. "כתוצאה מאינטרסים משותפים אלה חתמו בינואר 1902 בריטניה ויפן על ברית. ברית זו

הפתיעה את העולם." (ב' שילוני, יפן המודרנית, עמ' 132)

הצג את האינטרס של יפן ואת האינטרס של בריטניה בכריתת הברית ביניהן. מדוע הפתיעה

הברית הזאת את מדינות העולם?

(9 נקודות)

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא)

ב. לפניך קטע המתאר את טקס הניצחון שערך קיסר יפן בתום מלחמת רוסיה-יפן.

קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

ב־30 באפריל 1906, כשמונה חודשים לאחר החתימה על הסכם השלום בפורטסמות', נערך בטוקיו מפגן ניצחון אדיר ממדים. היה זה שיאה של שורת מצעדים ותהלוכות ניצחון קיסריות שהתקיימו בכירה היפנית מאז סיום המלחמה, ובמרכזו עמדה תצוגת נשק שארגן מיניסטרונין הצבא במגרש הרחב שבתחנת ארמון הקיסר. שורות שורות ניצבו אלפי כלי נשק רוסיים שנלקחו שלל בשדות הקרב של מנצ'וריה [...] באותו בוקר אביבי סקר הקיסר מייג'י, לבוש מדי חאקי חדשים, את שלל המלחמה. [...] ברחבה החיצונית המתיננו לו למעלה מ־30 אלף חיילים, שייצגו את 17 האוגדות היפניות שנטלו חלק במערכה, וכן קהל מוזמנים שמנה כ־40 אלף איש. עם סיום הסקירה הקיסרית החל מצעד צבאי שעבר ברחבי העיר לעיני מאות אלפי צופים ונמשך עד שעות הערב. מאחורי כרכרתו הפתוחה של הקיסר דהרו על גבי סוסים מטופחים כמה מבני משפחתו הקרובים, ועמם הנסיך הקוריאני אויווה והנספה הצבאי הבריטי, הקולונל יום. בחירת הרוכבים לא הייתה מקרית.

(ר' קובנר, המערכה הנשכחת, מלחמת רוסיה-יפן ומורשתה, עמ' 307)

על פי מה שלמדת, מה רצה הקיסר להפגין כלפי פְּנים בעריכת הטקס, ומה הוא רצה להפגין כלפי חוץ?

הסבר כיצד רכיבי הטקס המתוארים בקטע קידמו את המטרות האלה.
(11 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 27-28. (13 נקודות)

27. הסבר מה ייחד את תהליך התייעוש ביפן במאה התשע־עשרה לעומת תהליך זה במדינות המערב. הצג שלושה צעדים המשקפים את ייחודו של תהליך זה.

28. הסבר את השינויים שחלו בתעשייה ובטכנולוגיה ביפן משנת 1945 ואילך. הדגם שינויים אלה משני ענפים במשק.

נושא 8 – סין המודרנית

אם בחרת בנושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 29-30 (פרק ראשון) ועל אחת מהשאלות 31-32 (פרק שני).

פרק ראשון

ענה על אחת מהשאלות 29-30. (20 נקודות)

29. בעיות הפנים והחוץ של קיסרות סין

א. לפניך קריקטורה שפורסמה בצרפת במהלך מרד הבוקסרים בסין. עיין בה, וענה על השאלות שאחריה.

בתמונה, מימין לשמאל: סמוראי (יפן), דמות המייצגת את צרפת, הצאר ניקולאי השני (רוסיה), הקיסר וילהלם השני (גרמניה), המלכה ויקטוריה (בריטניה). הדמות שמרימה את ידיה מייצגת את סין.

(מן האתר: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/32/China_imperialism_cartoon.jpg)

הצג שתי מטרות של המעצמות במעורבותן בסין.
הסבר את העמדה של יוצר הקריקטורה בנוגע למעורבות המעצמות בסין.

(11 נקודות)

ב. הסבר את תפיסת העולם של הבוקסרים. הבא שתי דוגמאות לפעולות המייצגות את

תפיסת העולם שלהם. (9 נקודות) /המשך בעמוד 18/

30. סין בשנות השלושים

- א.** הצג את הקשיים של המשתתפים ב"מסע הארוך". הסבר את תרומתו של המסע למאבק של המפלגה הקומוניסטית בגואומינדנג.
(11 נקודות)
- ב.** הסבר את תרומתו של המסע הארוך לביסוס מנהיגותו של מאו.
(9 נקודות)

פרק שני

ענה על אחת מהשאלות 31-32. (13 נקודות)

31. הצג את רפורמת "הקפיצה הגדולה קדימה". הסבר את ההשפעה של תוצאות הרפורמה על סין.

32. הצג שתיים מן הקבוצות שהתחרו על השלטון בסין לאחר מותו של מאו. הסבר את הסיבות לניצחונה של הקבוצה שתפסה את השלטון.

חלק החובה — החלק ההיסטוריוגרפי מדינת ישראל בעשור השלישי — עשור של מהפכים

(34 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 33-35 (לכל שאלה — 17 נקודות).

33. "תודעת השואה בעשור השלישי" — פרופסור חנה יבלונקה

- א. בעשור השלישי של מדינת ישראל הושפעו תודעת השואה והיחס לניצולים מאירועים אחדים, ובהם טבח הספורטאים במינכן, מלחמת יום הכיפורים ומבצע אנטבה. הסבר את השינויים שחלו בחברה הישראלית בנוגע לתודעת השואה וליחס לניצולים בעקבות אירועים אלה. (9 נקודות)
- ב. בעשור השלישי של מדינת ישראל חלו שינויים בהוראת השואה במערכת החינוך ובדרכי ההנצחה של השואה. הצג את השינויים הבולטים שחלו בתחומים אלו. (8 נקודות)

34. "הפנתרים השחורים כתנועת מחאה: קריאת תיגר למדינה ולסדרה" — פרופסור דבורה ברנשטיין

- א. הסבר את הגורמים לצמיחה של תנועת המחאה "הפנתרים השחורים". (9 נקודות)
- ב. הצג את שלבי ההתפתחות של "הפנתרים השחורים" — מחבורת רחוב לתנועת מחאה חברתית רחבה. (8 נקודות)

35. "עולים ועלייה" — פרופסור דבורה הכהן

- א. הצג את המניעים לעליית היהודים מברית-המועצות בשנות השבעים של המאה העשרים. מה היו הגורמים שהקלו על יציאתם מברית-המועצות באותה העת? (9 נקודות)
- ב. הצג את הגורמים החברתיים והמדיניים שסייעו בקליטתם של העולים היהודים מברית-המועצות בשנות השבעים של המאה העשרים. (8 נקודות)

בהצלחה!